

**LAISVĖ—LIBERTY**  
Vienintelis lietuvių kalboje  
dienraštis Rytinėse Valstijose

Metams prenumerata:  
Jungtinėse Valstijose ..... \$8.00  
Dalis Queens apskrityje (N. Y.) .. 9.00  
Kanadoje ..... 9.00  
Kitur užsienyje ..... 10.00

Pavienio egzempl. kaina 5 centai

BIBLIOTEKA

# LAISVĖ

THE LITHUANIAN DAILY

**LAISVĖ—LIBERTY**  
The Only Lithuanian Daily in  
Eastern States  
110-12 Atlantic Avenue  
Richmond Hill 19, N. Y.  
Telephone Virginia 9-1827-1828  
PRICE 5c A COPY

## KRISLAI

Štai jums "delegacija"! Pelnagrobijų gailėstis. Kinijos ir Indijos nėra. Stalinas ir Chruščiovas. Rašo A. Šilėnas

Ant kiek visas pasaulis žino, Ženevos konferencijoje dalyvauja keturios delegacijos: Amerikos J. V., Tarybų Sąjungos, Britanijos ir Francūzijos. Ženevoje šiuo metu randasi tris keletas stebėtojų misijų, kaip tai Vokietijos Demokratinės Respublikos ir Vokietijos Federatyvinės Respublikos. Jos misijos, bet ne delegacijos, ir jos tik misijomis vadinasi, nors jos gan svarbios, nes vienas pagrindinių konferencijos punktų yra Vokietija.

Ne tokie kuklūs lietuviškiems pabėgėliški elementai. Keletas jų dasigavo į Ženevą ir "stebi". Jiems nepasisekė pasimatyti su koku nors diplomatinio pareigūnu ir niekas jų bendrai nepaiso. Bet jie vadina save ne "misija", o "delegacija", reiškia, Ženevos konferencijoje dalyvauja penkios delegacijos. — Keturi Didieji ir lietuviški Don Richotai.

Bet palikime nuošalyje vaikiškus žaidimus, kuriais užsiima pabėgėliai, ir pažvelgkime rimtesnėje plotmėje, ką žada Ženeva.

Rašant šiuos žodžius, žinios geros. Tarp Eisenhowerio planų ir Bulganino planų dar gili praraja, bet abi pusi rodo, kad linkstama į kompromisus. Vienas dalykas aiškūs: kaip nepasibaigtų Keturių Didžiųjų konferencija, ji bus atlikusi didžiulį gerą darbą, nes bus nustūmusi tamson praetin tuos laikus, kuomet derėtis su Sovietais buvo nusikaltimas, kuomet talikos noras buvo užreikiamas kaip "užgerinimas" arba net išdavytė. Kaip reakcininkai mūsų šalyje to benorėtų, tų laikų gražinti jie negalės.

Diena po Ženevos konferencijos atidarymo New Yorko biržoje nukrito ginklų krustų akcijos. Kitaip sakant, vieno žmogaus laimė, kito nelaimė, — žmonių taikos vilstis iš vienos pusės, ginklų fabrikantų nuostoliai iš kitos. Tik laimė šiuo kartu milijonų, nelaimė saujelės. Kas tos susikrimsių, kraujo ištroškusių kiršintųjų saujelės paiso!

Taip, Ženevos konferencija yra didis įvykis (beveik sunku kitomis temomis šaukti). Bet reikėtų atsiminti kai kuriuos faktus. Mes vis kalbame apie Keturių Didžiuosius ir turime mintyje, kad tai atstovautos keturios didžiausios pasaulio jėgos.

Bet taip nėra. Keturių šalis, kurios ten atstovautos, gal svarbiausios Europos — Amerikos orbitoje, bet tik dvi, JAV ir TSRS, vyriausios ir pasauliniu mastu. Yra kitos šalis, kurios pasauliniu mastu svarbesnės, negu likusios dalyvės, — yra Liaudies Kinija ir Indija.

## Demonstracijos Čekoslovakijoje prieš pakaitas

Praga. — Čekoslovakijos valstybinis radijas ir spauda praneša, kad visoje šalyje įvyko spontaniškos darbininkų ir kitų darbo žmonių demonstracijos prieš režimo keitimą, už dabartinę liaudišką santvarką.

Demonstracijos įvyko sąryšyje su prez. Eisenhowerio pareiškimu Ženevoje, kad turėtų būti perkrytas Rytų Europos šalių (jis jas vadiną "satelitais") klausimas. Demonstruojantieji čekoslovakai darbo žmonės pabrėžė, kad jie niekam neleistų keisti dabartinio socialistinio režimo, kad jie nenori sugrįžimo į kapitalizmą.

Laikraštis "Rude Pravo" paduoda daug rezoliucijų, kurios buvo priimtos ta prasme mitinguose ir demonstracijose.

## Bonna perims Gehlen agentus

Bonna. — Adenauerio valdžia oficiališkai paims savo globon Gehleno žvalgybinį aparatą. Gehlenas, buvęs nacių generolas, jau per kelerius metus vadovauja šnipų organizacijai Vakarų Vokietijoje, kuri vyriausiai veikia prieš socialistinius kraštus, įskaitant Rytų Vokietiją. Gehleno šnipai, žvalgai ir sabotuotojai smarkiai veikia Rytų Europoje, bet daugelis jų buvo suimti ir nuteisti.

Ant kiek yra žinoma, Gehleno agentūra kol kas veiks po Amerikos karinės žvalgybos globa ir amerikiečių pinigais. Dabar, kai Bonna perims visą reikalą, patys vokiečiai mokės, bet ryšiai tarp Amerikos žvalgybos ir Gehleno liks stiprūs.

## Poniutė Mesta išsiskubino iš pavoingojo Saigono...

Singapore. — Čia atskrido ponia Perle Mesta, buvusi Amerikos ambasadorė Luksemburge. Ji viešėjo Saigone, Pietiniame Vietname, bet vieną gražią dieną būriai studentų apspito jos viešbutį ir bandė jį padegti. Mestai buvo išaiškinta, kad tie studentai yra "ekstremistiniai anti-komunistai", kurie protestuoja prieš karines paliaubas su Šiaurės Vietnamu.

"Ir ko bendro aš su tuom turėčiau?" klausė išsigandusi Mesta. Bet niekas jai negalėjo duoti atsakymo. Pagaliau ji išėjo ir bandė perkalbėti studentus, bet tie nusiramino tikiai po to, kai ji apleido viešbutį.

Paskui jie viešbutį padegė, o ponia Mesta buvo Amerikos konsulato pagalba orlaiviu išskubinta į saugesnę vietą Singapore.

## Ženevos konferencijoje

# Užsienio ministrai gvildena Vokietijos klausimą; Sovietai nori taikos, sako Ike

Ženeva. — Keturi Didieji dar nepriėjo prie susitarimo Vokietijos vienybės ir Europos saugumo klausimais, — dviem pagrindiniais klausimais, ant kurių remiasi konferencijos rezultatai. Bet jie įgalino savo užsienio reikalų ministrus — Dullesą, Molotovą, Macmillaną ir Pinay — bandyti surasti bendrą išeičių, kuri visiems būtų priimtina.

## Sovietai nori taikos

Nepaisant to, kad susitarimas dar nepasiektas, prezidentas Eisenhoweris pareiškė, kad jis mato Tarybų Sąjungos aiškų norą užtikrinti taiką. Tas Eisenhowerio pareiškimas skaitomas esančiu diametriškai priešingu nusistatymui, kurio per šaltojo karo metus laikėsi administracija: kad Sovietai yra imperialistinė ir karo pageidaujanti jėga.

## Paskutiniai pranešimai

Washingtonas. — AFL ir CIO susitarė dėl bendro vardo. Jis bus American Federation of Labor and Congress of Industrial Organizations, reiškia — AFL-CIO.

Buenos Aires. — Bomba sprogo prie leidyklos, kur spausdinami peronistiniai laikraščiai. Bijoma, kad šis savaitgalį Argentinoje vėl bus neramu. Argentinos komunistai išleido pareiškimą, kad visi patriotiniai argentiniečiai turi vienytis ir neprileisti kito sukilimo.

Detroitas. — Kaip buvo numatyta dieną anksčiau, gen. prokuroras Brownellis traukia teisman UAW-CIO už politinių kandidatų pinigų rėmimą.

Washingtonas. — West Virginijos rasistinis Kongreso narys Cleveland M. Bailey atstovų buto komisijoje kumščia sudavė negrui kongresmanui Claytonui Powell'ui. Like komisijos nariai juos vėliau sutaikino, kad neprileisti viešo skandalo.

Washingtonas. — Senato tyrinėtojai turi įrodymus, kad aviacijos sekretorius Harold E. Talbot naudojo savo aukštą postą, kad duotų kontraktus ir kitaip įgalintų didesnius pelnus firmoms, su kuriomis jis pats surištąs.

Prezidentas Eisenhoweris sakė, kad "Sovietai pageidauja taikos nemažiau, negu mes Vakaruose."

## Bulganinas patiekė planą

Bulganinas trečiadienio popietinėje sesijoje patiekė konkretišką Europos saugumo planą, kuris susideda iš 15 punktų. Tas planas yra kaip ir Europos saugumo pakto pirma versija, dėl kurios keturios delegacijos turėtų susitarti. Paktas būtų 50-čiai metų. Jį galėtų pasirašyti visos Europos šalys, nepaisant jų socialistinių sistemų, taipgi Amerika. Paktas nenumato tuojautinės Vokietijos vienybės, bet Bulganinas sakė, kad toks paktas sudarytų geras sąlygas tokiai vienybei vystyti.

## Edeno nusileidimas

Britanijos premjeras Edenas padarė svarbų nusileidimą tarybiniam stoviui. Vietoje anksčiau siūlyto Keturių Didžiųjų ir Vokietijos pakto, jis dabar siūlo paktą, į kurį galėtų įeiti "kitos svarbios Europos valstybės."

## Kongresas jau nubalsavo: Doleris už valandą bus mažiausia alga

Washingtonas. — Kongreso atstovų butas 362 balsais prieš 54 nutarė, kad minimalė alga turi būti doleris valandai. Senatas jau anksčiau nubalsavo tą patį minimumą. Dabar nutarimas eis į bendrą butosenato komisiją, kur bus susitarta dėl smulkmenų. Mat, butas ir senatas skirtingai balsavo, kuomet tas naujas minimumas įeis galion. Butas nori, kad jis būtų galion 1956 metų kovą pirmą dieną, o senatas, — pačių 1956 metų pradžioj.

Kaip yra žinoma, ligšiolinis minimumas yra 75 centai valandai. Unijos, CIO ir AFL, reikalavo, kad minimumas būtų pakeltas iki vieno dolerio ir 25 centų

## Riausės Casablanceje jau baigtos, bet vyksta kitur

Casablanca. — Mieste dabar ramu. riaušės baigtos, nors arabiškos ir europietiškos miesto dalys dar stipriai saugomos policijos ir kareivių. Arabams dar neleidžiama pasirodyti gatvėse vakarais. Neoficialiai pranešama, kad per riaušes užmušta apie 200 žmonių.

Bet tuo tarpu, kai riaušės baigtos Casablanceje, neramumai vyksta kitose Maroko dalyse. Keliose vietose francūzai padegė arabiškus kaimus, o paskui paskelbė, kad arabai patys tą padarė, "kaipo protestas."

Pranešama, kad francūzai gal bus priversti atstatyti sultoną Bėn Arafą, kuris yra paklusnus jų įrankis. Jie jį atstatydinsia, nes yra priversti daryti koncesijas marokiečiams nacionalistams. Bet abejojama, ar francūzai gražins "vidurkelio" Ben Jusefą, anksčiau pašalintą sultoną, kuris dabar gyvena tremtyje.

Mažiau, negu mes Vakaruose."

## JAV delegacija padidėjo

Amerikos delegacija žymiai padidėjo. Ženevon atskrido nusiginklavimo reikalų sekretorius Stassenas, NATO vyriausiasis komandierius generolas Gruentheris ir Amerikos generalinio štabo viršininkas admiralas Radfordas. Taipgi atvyko Nelsonas Rockefelleris, Stassenas ir Rockefelleris.

## Darbo unijų kovos lauke

Chicago. — Kalėjimas grėsia CIO stakjardų darbininkų unijos vadui Helseinui ir kitiems dviems pareigūnams. Jie kaltinami "paniekoje teismui" ir "raginime prie riaušių" cukrų darbininkų streike Gramercy miestelyje, Louisianoje.

Washingtonas. — ILA, Rytų pakraščio uostininkų unija, pasisakė už nacionalinį kontraktą, tai yra, kontraktą, kuris apimtų ir Bridges vadovaujamus Vakarų pakraščio uostininkus.

Detroitas. — Ateinanti pirmadienį Chrysleris atleis iš darbo 11,000 darbininkų, Studebakeris 9,000.

## Perono valdžia turi sunkumų dėl naftos koncesijų davimo

Buenos Aires. — Argentinos pramonės ministras Orlando Santos sako, kad jis pradeda derybas su Californijos Standard Oil kompanija.

Argentina yra davusi koncesijas tai Amerikos kompanijai Argentinos naftos (aliėjaus) versmėse, bet dabar nori kontraktą keisti. Mat, Argentinios parlamente ir visuomenėje bendrai kyla nemažai nepasitenkinimo tomis koncesijomis. Perono valdžia nori dabar tas koncesijas anrežti, nors neplanuoja jų visai panaikinti.

Roma. — Čia atvyko New Yorko gubernatorius Harimanas.

## Pasikalbėjimo rezultatai

Kaip jau buvo pranešta, Eisenhoweris ir Zukovas turėjo privatinių dviejų valandų pasikalbėjimą. Bet to pasikalbėjimo pilni rezultatai kol kas nepaskelbti. Tik tiek paskelbta, kad jie vyko labai draugiškoje atmosferoje.

Čia jau kalbama apie tai, kad konferencija gali baigtis šeštadienį. Bet beveik ministrai ir kiti specialistai liks tartis. Tokie pasitarimai gali tęstis savaites ir net mėnesius. Visi reiškia optimizmo, kad galų gale bus prieita susitarimo.

## Rasistai šovė į negrų studentus

Baton Rouge, La. — Du negrai studentai buvo pašauti Louisianos valstijoniam universitete. Juos pašovė medžiokliniu šautuvu ir sužeidė. Jie yra Herbert Andersen ir Louis Hadnot. Manoma, kad juos pašovė rasistiniai elementai, kurie stoia prieš negrų mokymąsi kartu su baltaisiais.

Minimame universitete studijuoja 350 negrų.

## Indijos valstiečių sąjunga laikė nacionalj suvažiavimą

New Delhi. — Dachanų mieste (Bombėjaus valstijoje) vyko Visos Indijos valstiečių sąjungos (Kisan Sabha) 13-oji sesija, kurioj dalyvavo daugiau kaip 200 valstiečių delegatų iš visų šalies kampų.

Sesijoje padarė atskaitą sąjungos generalinis sekretorius Prasadas Rao, detaliai nušvietęs padėtį Indijos kaime.

Sesija išrinko sąjungos vadovaujančius organus. Jos pirmininku išrinktas Nana Patilas, generaliniu sekretoriumi — Prasadas Rao.

Sesijoje išrinkta centrinė valstiečių taryba nutarė visoje šalyje pažymėti rugšėjo pirmąją kaip "protesto prieš mokesčių naštos didinimą dieną."

Sesijai pasibaigus, įvyko mitingas, kuriame dalyvavo daugiau kaip 20 tūkstančių žmonių.

**ORAS NEW YORKE GIEDRA IR ŠILTA**

# L A I S V Ė

LITHUANIAN DAILY, PUBLISHED BY  
The Laisve, Inc.

Established April 5, 1911

Every day except Sundays, Mondays and Holidays

110-12 ATLANTIC AVENUE, RICHMOND HILL 10, N. Y.

President JOHN GRUBAS; Sec.-Treasurer, WILLIAM CHAPLES  
Editor, ROY MIZARA

## SUBSCRIPTION RATES

United States, per year	\$8.00	Canada and Brazil, per year	\$9.00
United States, per 6 months	\$4.50	Canada and Brazil, 6 months	\$5.00
Queens Co., per year	\$9.00	Foreign countries, per year	\$10.00
Queens Co., per six mos.	\$5.00	Foreign countries, 6 months	\$5.50

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y. under the Act of March 3, 1879

## Kaip apvienyti dvi Vokietijas?

Klausimas, kaip apvienyti Rytų ir Vakarų Vokietiją, Keturių Didžiųjų konferencijoje yra uždėtas pirmo eilės, kaip svarbiausias klausimas.

Prez. Eisenhoweris Ženevoje jau pateikė savo vyriausybės tokią vienybę programą. Jis pasakė, kad abi Vokietijas galima suvienyti "laisvų rinkimų" pagrindu. Tuo pačiu kartu Vokietija pasiliktu NATO militariniame vakariečių centre nariu ir būtų pilnai apginkluota.

Premjeras Bulganinas pareiškė savo vyriausybės nuomonę. Jis nurodė, kad Vokietiją galima apvienyti laipsnišku būdu ir kad apvienyta Vokietija negali būti nariu vieno ar kito militarinių blokų. Ji turėtų būti neutralė tarp rytų ir vakarų.

Vakarų Vokietijos vyriausybė smarkiai ruošiasi, kad apvienyta Vokietija būtų panaši hitlerinei Vokietijai. Kancleris Adenaueris viską dabar daro, kad užgnaužtų ten marksistinę veikimą. Teismų pagalba jis nori uždaryti Komunistų Partiją ir kitas jai pritarinčias organizacijas. Militarini staba dominuoja hitleriniai generolai. Duryš jiems atdaros į visas valdiškas vietas.

Adenauerio valdžios advokatas Dr. Winterfeld išdėstė valdžios poziciją sekamu savo pareiškimu:

"Kiekvienas politinis streikas savo širdyje yra revoliucija." Todėl valdžia negalinti toleruoti tų, kurie inspiruoja tokias kovas. Visokios demonstracijos, be valdžios leidimo, yra nekonstitucinės.

O valdžiai labai lengva beveik kiekvieną streiką paskelbti politiniu ir jį militarine jėga kriausinti.

Valdiškas laikraštis "Rheinische Merkur" atvirai šaukia, kad marksizmas "turi būt sunaikintas." O tai reiškia ne vien komunistus, bet ir socialistus.

Parlamento narys socialdemokratas Dr. Menzel nurodė, kad "Komunistų Partija negalima šautuvais ir policijos lazdomis sunaikinti." Tokiomis savo priemonėmis valdžia ruošiasi daužyti visą darbininkų judėjimą, pradėdant su komunistais ir baigiant su bet kokia valdžiai opozicija.

Zodžiu, Vakarų Vokietija mojamasi padaryti pilnoje to žodžio prasmėje fašistiniai militarine valstybe. Tokia Vokietija, suvienyta su Rytų Vokietija, be abejonės, pataptų militaristiniu centru naujai agresijai prieš Tarybų Sąjungą ir kitus socialistinius kraštus.

Bulganinas todėl ir nurodė, kad tokia vienybė negalima. Vokietiją galima suvienyti tik demokratiniu pagrindu. Suvienyta Vokietija turi būti demokratinė, o ne militaristinė. Suvienyta Vokietija neturi daugiau grąsinti nauju pasauliniu karu.

## Geštapo priemonėmis bandė nugalėti

Dar prieš kongresinius rinkimus, įvykusius praėjusių metų lapkričio mėnesį, republikonai šturmingai Kongrese pravedė tarimą suteikti Dixon-Yates korporacijai prielankų kontraktą. Tą tarimą prez. Eisenhoweris tuojau pasirašė.

Kadangi minimas kontraktas suteikia tai korporacijai teisę pasistatyti West Memphis, Arkansas, jėgainę, kuri galėtų naudotis valdiškuoju Tennessee Valley Authority, Memphis, Tenn., dėl to kilo nemažas skandalas. Buvo įrodyta, kaip republikonų administracija atiduoda visuomeninę jėgainę į privatus rankas. Rinkimuose šis klausimas buvo gyvas ir veikiausia balsuotojus dalinai pasuko demokratų pusėn.

Laimėję rinkimus, demokratai pareiškė, kad jie neleis Dixon-Yates korporacijai naudotis visuomeniniu turtu ir priedu — apiplėšti visuomenę pakeliant elektros naudotojams kainas. Memphis miesto demokratai smarkiausiai priešinosi republikonams.

Tada republikonų administracija bandė visokiomis priemonėmis nugalėti opoziciją. Tam tikslui jie pasiuntė darban ir FBI agentus, kurie šniukštinėjo ir tarp demokratų ieškojo subversyvių.

Tennessee valstijos demokratas senatorius Gore dėl to iškėlė protestą Kongrese. Jis pasakė:

"FBI buvo sukurta saugoti šalies reikalus ir medžioti kriminalistus. Kongresas netaikė, kad FBI būtų politinė šturmininkų kariuomenė kaip geštapa."

Kongresmanas McCormick, aiškindamas apie FBI šnipinėjimą tarp demokratų, pareiškė:

"To galima tikėtis tik policinėje valstybėje."

Nepaisant republikonų dedamų pastangų pasitarauti minimai korporacijai, o kartu apiplėšti visuomenę, kontraktas buvo pripažintas neveikiančiu ir pagaliau pats prezidentas Eisenhoweris jį atšaukė.

Bet dabar iškilo tuo klausimu naujas skandalas. Administracija, kaip girdėt, bando susitarti su Dixon-Yates kelis milijonus dolerių pamokant jai. Demokratai tam priešinosi. Opozicija sako neleisianti mokėti nei vieno dolerio.

Dixon - Yates kontraktas, atrodo, bus panaudotas

Atominės arba branduolinės energetikos gimimas buvo įmanomas tik mokslui apie medžiagos struktūrą išsivystant. Medžiagos struktūros nagrinėjimas privėdė prie atomistikos (atominės medžiagos struktūros supratimo) išsivystymo.

Jau antikinėje Graikijoje vystėsi mokslinės pažiūros ir medžiagos struktūra. Antai, Talesas iš Mileto pirmą kartą medžiagą laikė vandenį, o jo pasekėjas Anaksimandras pirmą kartą stacionarią laikė "apeiron" — neapibrėžtą, o kitas jo pasekėjas Anaksimenas visų daiktų pagrindu laikė orą. Nežiūrint į tai, kad jų pažiūros buvo gana primityvios, tačiau jos sudarė materialistinės pasaulėžiūros užuomazgą. Pats svarbiausias antikinės atomistikos kūrėjas buvo Demokritas. Jis tvirtino, kad pasaulis susidaro iš tuščios erdvės ir labai didelio skaičiaus mažų nematomų dalelių. Pagal jį, medžiaga susidaro iš tų smulkių dalelių. Tos teorijos šalininkai tvirtindavo, kad medžiaginį kūną dalant vis pusiau pagaliau pasiektume tokį smulkumą, jog tos smulkios dalelės jau nebesidalys. Tokios neapadalinamos dalelės buvo pavadintos atomais (a reiškia ne, o temno—kirsti, dalyti). Tos teorijos tvirtas šalininkas buvo Epikuras ir romėnų poetas Lukrecijus, kuris savo poemoje "Apie daiktų prigimtį" poetine forma išdėstė antikinę filosofiją atomistinėje pažiūroje ir medžiagos struktūroje.

Materialistinė pažiūra ir gamtą vystėsi negailestingai kovoję su idealizmu, kuris atomistikos nepripažino. Tačiau atomistikos mokslas, kaip ir senovės Graikijoje, taip ir viduramžiais nepasiekė apčiuopiamesnių rezultatų. Viduramžiais atomistika buvo pamiršta. Dargi žymus mokslininkas Galilėjus, nors ir buvo susipažinęs su antikinio mokslo, atomistikos neatgaivino. Daugiau žinių iš atomistikos randaime kito garsaus mokslininko Niutono kūrinuose. Tačiau Niutono medžiagos struktūros vaizdas yra gana neaiškus. Pagal jį medžiagoje yra tankesnės ir retesnės vietos, o kartais jis išreiškia mintį, jog kūnas susideda iš medžiaginių vietių ir tuštumų. Jis neatkreipė dėmesio į atomų pagrindinę savybę — judėjimą, kuris jau minimas Lukrecijaus poemoje.

Atomistikos atgaivintojas yra didysis rusų mokslininkas Lomonosovas. Jo atgaivintoji atomistika remiasi naujųjų laikų fizikos metodu — eksperimentu. Jo darbų dėka buvo nustatytas masės tvermės dėsnis ir numatytas energijos tvermės dėsnis. Pagal Lomonosovą, šiluma yra medžiagą sudarančių atomų judėjimo energija. Tas faktas šiandien jau įrodytas eksperimentais. Nuo Lomonosovo laikų atominė medžiagos struktūra įgavo pilietines teises mokslui.

Su Lomonosovu prasideda modernioji chemija, kuri jau bazuojasi atominės medžiagos struktūros vaizdu. To laikotarpio svarbiausieji chemikai yra Prustas, Avogadro ir Daltonas. Avogadro įvedė molekules sąvoką, nes iki jo laikų nebuvo skiriama molekules nuo atomų. Sakysime, vandens dalelės (molekulės) buvo vadinamos atomais, neatsižvelgiant į

## Svetimų kalbų televizija

Radio programos sveturgimių kalbomis Amerikoje yra seniai žinomas dalykas, jų yra dešimtyse kalbų, pradedant nuo tokių plačiai paplitusių kaip vokietų, italų arba žydų, baigiant tokiomis retai girdimomis šioje šalyje, kaip arabų, albanų arba korėjiečių.

Mes, lietuviai, turime apie tuziną tokių programų visos šalies plotmėje.

Bet žymiai mažiau žinomos, nes žymiai vėliau atėjusios dalykas, yra sveturgimių kalbų programos televizijoje. Didžiauma žmonių net nežino, kad yra tokių programų. Bet jų jau yra, ir nemažai, nors mes, lietuviai, savų dar neturime.

Daugiausia sveturgimių kalbų televizijos programų yra Didžiojo New Yorko srityje ir daugiausia jų turi maža stotis WATV. Pirmoji tokia programa buvo žydų, nors ne pilnai žydų kalboje, o maždaug du trečdaliu anglų kalboje, vienas trečdalis žydų.

Paskui įsisteigė italų kalbos programos, kurių dabar yra net keletas. Jos

ir prezidentinių rinkimų kampanijai. O tai nebus sveika republikonams.

Pasirodo, kad ir geštapinės priemonės nepadėjo opozicijai nugalėti. Generaliam prokurorui Brownellui apšaukti bet kurį savo oponentą subversyviu visai ne sunku. Pradėjęs su komunistais, progresyviais, veikliais unijistais, jis lengvai gali tokius apkrikštinti ir tūlus savo oponentus demokratams. Tai hitlerinė taktika. Bet ar ji suteiks republikonams pergalę? Vargiai jie iš to ką nors laimės, bet gali daug pralaimėti.

# ĮVAIRUMAI

## Atomo supratimas senovėje ir dabar

A. JUCYS

profesorius, fizikos-matematikos mokslų daktaras

ta faktą, kad vandens dalelės (molekulės) susideda iš trijų (dviejų vandenilio ir vieno deguonies) atomų. Prustas ir Daltonas nustatė, kad cheminėse reakcijose medžiagos reaguoja tam tikru santykiu.

Besivystančią atomistiką apvainikavo didysis rusų chemikas Mendelejevas, nustatydamas visų atomų rūšių (elementų) savybių periodiškumą ir sudarydamas jo vardu vadinamą periodinę elementų sistemą. Ta sistema davė raktą tolesniems atomų tyrimams. Pavyzdžiui, Mendelejevas sugebėjo nustatyti ir tų atomų savybes, kurie dar nebuvo žinomi. Mat, dar nežinomųjų elementų vietos Mendelejevo lentelėje buvo tuščios, tačiau tos vietos atitiko tam tikras savybes. Iš tokių elementų galima paminėti galį, rastą 1875 m. (eilės numeris 31), ir germanį, rastą 1885 m. (eilės numeris 32), o Mendelejevas tų elementų savybes jau buvo nuskę 1869 m., nagrinėdamas cheminį elementų savybių periodiškumą.

Kiekvienas grynas Mendelejevo periodinės sistemos elementas susideda iš tam tikrų vienos rūšies atomų, turinčių vienodas chemines savybes. Kitos medžiagos gali būti sudėtos iš įvairios rūšies atomų, sudaro fizinius kūnus (kietus, skystus ir dujinius). Kai kurie kūnai yra sudaryti tik iš atomų.

Atomas pasirodė besąs labai mažas. Vieno centimetro ilgio eilutėje tilptų apie 100 milijonų atomų. Jėgi mes sugebėtume padaryti tokį prietaisą, kuris vandens lašą padidintų iki žemės rutulio, tai atomas, tokiu pat santykiu padidintas, atrodytų kaip obuolys.

Kadangi atomai yra maži, todėl jų kiekis yra didelis. Viename kubiniame centimetre oro yra tiek daug molekulių (susidedančių iš dviejų atomų), jog 200 tūkstančių gyventojų, dideli ir maži, turėtų skaičiuoti beveik du milijonus metų, skaičiuodami po dvi molekules į sekundę dieną ir naktį.

Kokia yra atomų sudėtis? XIX amžiaus pabaigoje ir XX a. pradžioje mokslas pasiekė tokį išsivystymo laipsnį, kuris įgalino struktūrą. Tuo atžvilgiu lemiamą reikšmę turi mažiausios medžiagos dalelės — elektronai ir protonai.

Iš karto buvo manyta, kad atomas yra sudėtas iš teigiamos tešlos, kurioje savotišku būdu juda neigiami elektronai. Tačiau mokslininkų atlikti eksperimentai parodė, kad teigiamoji atomo dalis yra sukoncentruota labai mažame tūryje. Tas faktas įgalino nustatyti jau tiksliai atomo sudėties vaizdą. Jis pasirodė esąs sudėtas iš apie 100 tūkstančių

kartų mažesnio už patį atomą teigiamo branduolio ir apie jį skriejančių elektronų. Ties elektronai kartais vadinami planetiniais, nes jie, nelyginant planetas aplink saulę, skrieja aplink branduolį. Apie branduolio mažumą palyginti jį su visu atomu galima spėsti iš tokio palyginimo. Jei iš visų atomų, įeinančių į žmogaus organizmą sudėtį, pašalintume elektronus, o branduolius suspaustumė vienas prie kito, tai žmogus pavirstų į plika akimi nematomą trupinėlį, kurio svoris būtų nedaug mažesnis už žmogaus svorį, nes elektronų svoris yra nežymus palyginti su branduolių svoriu.

Branduolys, būdamas toks mažytis, pasirodė besąs gana sudėtingas. Jo sudėties vaizdą maždaug prieš 20 metų davė tarybinis fizikas D. Ivanenko.

Kaip atrodo atomo branduolys? Visų atomų branduoliai yra sudėti iš teigiamų dalelių — protonų ir neutralių dalelių — neutronų. Abiejų jų svoris yra apie 1840 kartų didesnis, negu elektrono svoris. Pažymėtina, kad protono elektrinis krovinyš savo didumu yra lygus elektrono kroviniui.

Mendelejevo periodinės sistemos pirmojo elementų branduoliai yra patys paprasčiausi, nes jų dauguma yra sudėta tik iš vieno protono. Visų elementų atomų branduoliuose protonų skaičius yra lygus planetinių elektronų skaičiui, kuris savo keliu yra lygus atitinkamo elemento eilės numeriui Mendelejevo sistemoje. Likusioji branduolio svorio dalis pareina nuo neutronų, kurių skaičiaus santykis su protonų skaičiumi didėja atitinkamo elemento eilės numeriui Mendelejevo sistemoje. Tas santykis heliui yra lygus vienetai, o uranui—1.6.

Protonai ir neutronai branduoliuose yra surišti tam tikrų jėgų, kurias vadiname branduolinėmis jėgomis ir kurios dar nevisiškai tere išaiškintos. Branduolinės jėgos turi būti labai didelės, kad viršytų protonų tarpusavį elektrinį stūmimą.

Ne visų atomų branduoliuose sudedamosios dalelės (protonai ir neutronai)

## Šis tas iš šen ir ten

KALBA DVIEM AKCENTAIS...

Prezidento Eisenhowerio asmeniškas vertėjas, generalas Walters, vartoja šias kalbas, sako spauda. Jis taipgi moka kalbėti angliškai "su dviem akcentais: amerikietišku ir britišku..."

Jeigu taip skelbiama, tai prezidento vertėjas pokalbiuose su britais gal vartoja britų akcentą. Reikia pasakyti, kad tai negirdėtas vertėjo "talentas." Tik įsivaizduokime tokią sceną: kalbasi Eisenhoweris su E. E. E. Walters sėdi tarp jų ir viską, ką Eisenhoweris pasako savo vidurvakarietišku akcentu, verčia į anglų akcentą, taipgi atbulai.

Greit girdėsime, kad Eisenhoweris įsigijo ir vertė-

vienodai yra surištos tarp savęs. Viduriniųjų Mendelejevo sistemos elementų, atominių branduolių dalelės yra silpniau surištos, negu pirmųjų ir paskutiniųjų.

Kuo branduolio sudedamosios dalelės yra silpniau surištos, tuo jų potenciali energija yra aukštesnė, ir priešingai. Išėina, kad vienos rūšies atomų branduolių perėjimas į kitos rūšies atomų branduolius turi būti energijai pakitimu lydimas. Jei lengvųjų atomų branduolius sujungsime į viduriniųjų elementų atomų branduolius, tai turime gauti energijos, nes paskutiniųjų energija yra žemesnė už pirmųjų. Iš kitos pusės, jei iš paskutiniųjų elementų atomų branduolių, iš kurių kurie yra lengvai suardomi, sudarinėsime viduriniųjų elementų atomų branduolius, taip pat gausime energijos. Tie faktai ir sudaro branduolinės energetikos principą.

Urano atomų branduoliai yra lengvai suskaldomi su smogiant juos neutronais. Iš tokio suskaldyto atomo pasidaro du viduriniųjų elementų atomų branduoliai, kurių potenciali energija yra žemesnė už urano. Ta potencialinė energija virsta į šiluminę energiją. Kokia šios energijos reikšmė, nusako štai kad ir toks pavyzdys. Suskaldžius vieną urano gramą, gaunama tiek pat šilumos, kiek iš pusrėšios tonos anglies.

Branduolinės energetikos panaudojimas atveria naujas didingas perspektyvas. Tai ypač svarbu tose vietose, kurios nutolusios nuo akmens anglies bei naftos telkinių ir upių. Be to, perėjimas prie branduolinės energetikos yra svarbus ir dėl to, kad anglies ir naftos atsargos yra gana ribotos. Jų užtekty laikotarpiui, kuris skaičiuojamas šimtais metų, o kuro atominė energetikai pakaks tokiam laikui, kuris skaičiuojamas dešimtimis tūkstančių metų, nekalbant jau apie tai, kad darbas įdedamas į kuro paruošimą branduolinės energetikos atveju, yra kur kas mažesnis, negu naftos ir anglies paruošimas.

1954 m. birželio 27 d. Tarybų Sąjungoje buvo paleista eksploatacijai pirmoji atominė (arba branduoline) energija varoma pramoninė elektrinė. Tar. Sąjunga pirmoji pasaulyje atominę energiją pradėjo naudoti liaudies ūkyje.

Šis tas iš šen ir ten  
jį, kuris gali verstis Nixono kalifornietiška - vakarietiška akcentą į vidurvakarietiška...

SALTO KLIMATO GARSIAI

New Yorko radijo stotis WRCA paskelbė, kad kaip tik darysis labai karšta, sakysime, virš 90 laipsnių, jei pradės transliuokas penktą ar dešimtą minutę "šaldančius garsus." Tai bus upelių čiuurlenimas, sniego girgždėjimas, ledų gabalų skambesys stikle, ir panašūs garsai.

Pranešėjas sakys: "Dabar klausykites mūsų garsų, kurie jus perneš į šaltuosius kraštus, į kalnus, į sniegynus arba pajūri..." Bet daugelis abejoja, ar tie "šalti garsai" bus kokios nors vertės.

stos tarp  
jų Men-  
elementu  
liu dale-  
surištos,  
paskuti-  
s udeda-  
ra silp-  
jų poten-  
aukštes-  
Išėina,  
s atomų  
nas į ki-  
nų bran-  
energe-  
lydimas  
jų bran-  
ne i vi-  
itų ato-  
tai tu-  
rijos, ne-  
gija yra  
učių. Iš  
paskuti-  
atomų  
rių kai  
suardo-  
viduri-  
atomų  
pat gau-  
ie faktai  
nduolinė  
ą.  
anduoliai  
ldomi su-  
utronais  
o atomo  
duriniųjų  
branduo-  
inė ener-  
už ura-  
energija  
energija  
jos reiki-  
ad ir toki-  
zius vien-  
gaunama  
kiek iš  
nglies.  
nergetikos  
eria nau-  
pektyvas  
ose vieto-  
sios nuo  
ei naftos  
Be to  
randuoli-  
yra svar-  
anglies ir  
ra gana  
tų laiko-  
kaičiuoja-  
o kuro  
ikai pa-  
u, kuris  
ėšimtimis  
nekalbant  
darbas  
aruošimū  
nergetikos  
as mažes-  
ir anglies  
lio 27 d.  
e buvo  
cijai pir-  
rba bran-  
varomā  
nė. Tar-  
pasaulyje  
pradėjo  
kyje.  
Nusiginklavim  
nemažai ir Tary-  
h kitoms valstyb-  
rinė našta būtų  
žmonių pečių.  
Smagu, kad šie  
padėtas ženevo  
jos dienotvarkėn-  
to teigiamų pase-  
Federalinių ka-  
ro direktorius J.  
raportuoja, kad  
se kalėjimuose  
čius žymiai padū-  
lijo stotis  
kad kaip  
karšta.  
90 laips-  
ransliuoti  
šimtą mi-  
garsus.  
urtenimas  
as, ledas  
s stikle  
rs: "Da-  
rūšų gar-  
neš į sal-  
kalnus, i  
ajūri..."  
bejoja, ar  
bus ko-



### LAISVĖ—LIBERTY

Vienintelis lietuvių kalboje  
dienraštis Rytinėse Valstijose

Metams prenumerata:  
Jungtinėse V.  
Dalis Queens  
Kanadoje  
Kitur užsien  
Pavienio es

No. 143

## KRISI

Liūdna atominė s  
Amerikiečiai ir ru  
Sunki militarinė n  
Kalinųjų skaičius d  
Silpnina regėjimą  
Rašo Grigi

Keturių didžiųjų  
delegacijoms vykst  
va, Amerikoje buv  
ta šaltojo karo pr  
artima atominė l  
kakčiai.

1945 m. liepos 16  
sprogdinta pirmoji  
bomba New Mexi  
se.

Hirošima ir Nag  
pirmieji miestai l  
beveik nušluoti nuo  
viršiaus. Šimtai  
japonų išmušta ar  
žalota atominėmis

Atominės bomb  
ta, Trumano ac  
išsvystė šaltojo ka  
na. Taikingą  
mosferą atominė  
teršė.

Ženevos konfer  
tų nusitarti visus  
ginklus uždrausti  
naudoti.

Indijos premje  
grįžęs iš kelionės  
Sajunga, pasakė,  
kiečiai ir rusai t  
panašumo vieni k  
Tarybų ūkininl  
ja, tyrinėjanti  
farmas, taipgi pa  
faktą.

Amerikiečiai fa  
sus draugiškai su  
sveikinti rusus de  
tančių žmonių su  
Per šimtmečius  
čiai ir rusai tai  
Jie taip pat gali  
toliau.

Tarybų Sąjung  
ganas "Trūd" teig  
gtinės Valstijos g  
sutaupyti iki 27  
lerių, jeigu pri  
Sąjungos siūloma  
vimui planą.

Nusiginklavim  
nemažai ir Tary-  
h kitoms valstyb-  
rinė našta būtų  
žmonių pečių.

Smagu, kad šie  
padėtas ženevo  
jos dienotvarkėn-  
to teigiamų pase-

Federalinių ka-  
ro direktorius J.  
raportuoja, kad  
se kalėjimuose  
čius žymiai padū-

### IS LIETUVOS

Mokslu darbuotojų ekspe-  
dicija į kolūkius

Iš Vilniaus į Kėdainių rajon-  
kolūkius išvyko grupė Lie-  
tuvos Mokslų akademijos Gy-  
vulininkystės ir veterinarijos  
instituto mokslinių bendra-  
darbių. Tai veterinarijos  
mokslų kandidatai J. Pagrys,  
M. Babenskas, aspirantė V.  
Alibauskaitė ir kiti. Jie teiks

praktinę ir metodinę pagalbą  
Kėdainių tarprajoninei vete-  
rinarinei bakteriologinei la-  
boratorijai ir vietos veterina-  
rijos specialistams.

A. Stankūnavičius

Amatininkai, pajieškodami  
darbų, praneškite per Laisvę  
ir gausite pasiūlymų. Kaina už  
paskelbimą žema.

### Brockton, Mass.

Parsiduoda restorantas su li-  
keriu laisvė. Gerai įsigyvenęs  
biznis. Pulktos įeigos už gerimus  
ir iš restoranto biznis. Išdirbtas  
biznis per 23 metus. 7 dienų savai-  
tėje biznis. Kaina \$5,000.00. Parda-  
vimo priežastis—savininko senat-  
vė. Kreipklės:

Steve Shapman  
45 Thatcher St., Brockton, Mass.  
(139-143)

## PAIEŠKOJIMAS

Jonas Galminas, Staugekalnės, Tryškių vals-  
čiaus, Šiaulių apskrities, paieškau savo giminių  
ir pažįstamų: J. Nutauto, S. ir F. Beišimų, K.  
Gauronskio, J. ir B. Buknių, A. Pralgauskio ir  
kitų, kurių vardai nėra paminėti. Prašau jų  
pačių atsišaukti arba kas juos žinote malonė-  
kite man pranešti jų antrašus, už ką iš anksto  
tariu širdingą ačiū.

Jonas Galmenas  
23415 Ann Arbor Trail  
Dearborn, Michigan

## Prie "mūsų ligoninės"

### ATITAIŠOMA KLaida

Trečias, ketvirtas ir penk-  
tas paragrafai Bostoniško  
rašto "Prie mūsų ligoni-  
nės" buvo atsitiktinai su-  
maišyti ketvirtadienio  
Laisvėje. Taigi redakcija,  
atsiprašydama gerbiama  
bendradarbi, čia iš naujo  
perspausdina tuos paragra-  
fus taip, kaip jie buvo Bos-  
toniško parašyti, būtent:

Jau tris kartus buvau  
įvairiose ligoninėse, bet to-  
kio didelio pulko slaugių ar  
kitokių patarnautojų nepa-  
tėmėjau. Suprantama, jo-  
kia ligoninė man savo apy-  
vartos skaitlinių nerodė.  
Tik žinau tiek, kad į ligo-  
ninę, kuri yra įsteigta lais-  
vojo verslo pamatais, tai  
yra dėl pelno, jei neišgali

parą mokėti 16 ar 17 dolo-  
rių, tai jos durys bus tau  
uždarytos. Tas daktaras,  
prie kurio kreipiesi susir-  
gus, patirs, ar turi ište-  
kliaus bei ar esi apsidrau-  
dęs, kad ligoninei galėtum  
užsimokėti. Bent taip el-  
gėsi su manimi. Taipgi tas  
pats daktaras ten tave ir  
prižiūrės. Po operacijos  
jau chirurgas tau vyriausiu  
bus.

Gerai yra priklausyti  
prie Blue Cross ar prie  
Blue Shield, nemažą dalį iš-  
laidų padengia.

Kartais girdžiu žmones  
kalbant: "Va, ten tai yra  
toks daktaras, kuris visus  
pagydo, tai netaip, kaip  
čia — tik pinigų lupa, o  
žinoti, tai nieko nežino."

## PITTSBURGH, PA.

Čia yra smetonininkų du ra-  
dijūnai: vienas senas, o kitas  
"jaunas" ir abudu yra 100  
procentų reakciniai. Abudu  
veda didelę šmeižtų bei plū-  
dimo kampaniją prieš Lietu-  
vos liaudies valdžią. Ir abel-  
nai yra viso darbininkų judė-  
jimo didžiausi priešai, nes ši-  
tie smetonininkai reakcinie-  
riai kitokiais negali būti.

Nors jie ir labai priešinasi  
Lietuvos žmonėms, bet Lie-  
tuvos liaudies artistų daino-  
mis naudojasi, ypatingai K.  
Petrausko įdainuotais re-  
kordais. Tik, žinoma, kuomet  
uždeda Petrausko ar Menke-  
liūnaitės rekordus, tai nepa-  
sako, kad čia dainuos Pe-  
trauskas ar Menkeliūnaitė,  
bet tik pasako, kad graži dai-  
na.

Bet kai uždeda smetonininkų  
rekordus, tai tuoj pasako,  
kad dainuos tas ar kitas koks  
smetonininkas. Taip elgiasi  
senasis radijušninkas, bet ne  
geriau elgiasi ir "jaunasis".  
Pavyzdžiui: liepos 10 d., š.  
b., senasis radijušninkas už-  
dėjo Petrausko rekordą "Du  
broliukai kunigai, du broliu-  
kai urėdai", bet nepasakė,  
kad čia dainuoja Petrauskas.  
Smetonininkus artistus jis  
visuomet paskelbia.

Tai tokia yra smetonininkų  
demokratija! Mes žinome,  
kad Smetona mokinosi  
demokratijos pas Mussolini, o  
visi smetonininkai, su Chica-  
gos lietuvių menševikų vadu  
priešakyje, yra persiėmę sme-  
toniška demokratija. Todėl  
jie ir pildo nuo a iki z.

Jie paima progresyvių ra-  
šytojų raštus ir sau spausdi-

nasi juos, net nepasakydami,  
kieno tie raštai ir kur jie juos  
gavo. Progresyvių artistų  
dainų rekordus pasiima ir ne-  
pasako, kieno yra tie rekor-  
dai, nei kas dainuoja. Au-  
kas renka Lietuvos "išlaisvini-  
mui" ir nepasako, kiek jie tų  
aukų į Lietuvą yra pasiuntę.  
Tai ve, prie ko sufašitėję su-  
tvėrimai yra priejė!

S. m. pradžioje "jaunasis"  
radijušninkas vedė labai biau-  
rią šmeižtų bei plūdimo kam-  
paniją prieš Lietuvą. Jis gar-  
sino filmus neva iš Lietuvos,  
ir visuomet garsindamas pridė-  
dėjo, kad juose esą pasiba-  
sėtini darbai Lietuvos bolše-  
vikų -komunistų, kad jie iš-  
žudė daug Lietuvos žmonių.  
Mat, jis primeta hitlerininkų  
žmogžudisčių darbus komu-  
nistams. Šitas begėdis žino,  
kad jis meluoja, bet vis me-  
luoja, apgaudinėja tuos žmo-  
nes, kurie dar gal tiki. Rei-  
kia pasakyti, kad šitie sutvėri-  
mai gadina Pittsburgho ir  
apylinkės orą.

Radio Klausytojas

### NORTH HILLS, PA.

### HELP WANTED—FEMALE

#### WOMEN

Experience or Learners  
for shirt finishing. Steady work.  
5 day week. Good working  
conditions.

MacDONALD LAUNDRY  
Maple Ave., North Hills, Pa.  
CH. 7-3300

(141-143)

Je! Tamsta negali gauti  
Laisvėi naujo skaitytojo, tai  
nors stambesne auka paremk  
biudžeto sukėlimą.

## Atsidarė Vasarnamis

Prie pat jūrų, su gražiais virtuvės patogumais,  
kur galite gamintis sau valgi. Kaina nebrangi.  
Dėl linsmų vakacijų prašome atvažiuoti. Savininkai  
lietuviai; čia plačiai susipažinsite su lietuviams.

### Violet's Ocean View Guest House

125 Atlantic Ave., Atlantic City, N. J.  
Telephone: 5-2338

## Labai Naudingos Knygos

Parduodamos Nužemintom Kainom

### Amerikos Demokratijos Steigėjai

Joje rasite Jungtinių Valstijų Konstituciją su svarbiaisiais  
pataisymais. Atvaizdos žymiausių kovotojų už nepriklausomybę.  
Puslapių 320, kaina \$2.00. DABAR TIK \$1.50.

### Lietuvių Tautos Atbudimo Pionieriai

Trumpos biografijos žymiausių Lietuvos patriotų. Parašė  
Dr. A. Petrika, puslapių 320, kaina \$1.50. DABAR TIK \$1.

### Popiežiai ir Lietuvių Tauta

Tai rinkinys faktų, kuriuos privalo žinoti kiekvienas lietu-  
vis. Parašė Prof. Pakarklis, puslapių 320, kaina \$1.50,  
DABAR TIK \$1.00.

### Prisikėlusli Lietuva

Parašė Antanas Bimba, kaip po karo aplankė Lietuvą, pus-  
lapių 224, kaina \$1.00, DABAR TIK 75c.

### Žmogus ir Mašina

Puikus rinkinys faktų apie išradimus, su įdomiais paveiks-  
lais, sutaisė Dr. J. J. Kaškiaučius. Puslapių 240, kaina  
\$1.50, DABAR TIK \$1.00.

## POEZIJA

### Prošvaistės

Jono Kaškaičio—Dr. J. J. Kaškiaučiaus jaudinanti poezija  
ir trumpa autoriaus biografija. 256 puslapių, kaina \$1.00,  
DABAR TIK 75c.

### Usnynė

Teofiliaus Tilvyčio gražiausia kūryba, sielą žavėjanti poe-  
ma, puslapių 160, kaina \$1.50, DABAR TIK 75c.

### Pavasario Godos

Stasio Jasilionio gražiausių eilių rinkinys, puslapių 256,  
kaina \$1.00, DABAR TIK 75c.

## APYSAKOS

### Kelias į Laimę

Tik skaitydamas ją sužinosi kaip įspūdinga, kai nekarta  
giliai atsidusdamas nubrauksi ašaras nuo savo blakstienų.  
Parašė Rojus Mizara, puslapių 368, kaina \$1.50, DABAR  
TIK \$1.00.

### Mortos Vilkienės Divorsas

Tai apysaka, kuri veda istoriniu keliu Amerikos lietuvių  
kultūrinio, ekonominio ir politinio gyvenimo. Parašė Mi-  
kas Rasoda—Mizara, puslapių 314, kaina \$1.00, DABAR  
TIK 75c.

### Ūkanos

Jauno lietuvių pastangos atsiekti profesijos, ekonominiai  
trūkumai, aštrus šeimyninis gyvenimas, politinės intrigos  
ir įvairios kitos bėdos ir vargai. Parašė Mikas Rasoda,  
pusl. 342, kaina \$1.50, DABAR TIK \$1.00.

### Šliuportarniai

Dr. Jono Šliupo gyvenimas, jo darbai dėl lietuvių ir ko-  
vos už laisvą gyvenimą. Puslapių 650, kaina \$5.00, DABAR  
TIK \$4.00.

## KNYGOS APIE SVEIKATĄ

### Sveikatos Šaltinis

Daug naudingų patarimų apie sveikatą, nurodymai kaip  
gelbėtis pasireiškus kokioms paprastoms ligoms, kaip jas  
pažinti ir būdai jų pašalinimui. Parašė Dr. J. J. Kaškiaučius,  
pusl. 352. Kaina \$2.50 (nėra nuolaidos).

### Kaip Būti Jaunam Net ir Senatvėje

Patarimai senyviams žmonėms kaip užsilaikyti, kuomi mai-  
tintis, kad būtų sveiku ir gyventi ilgą amžių. Parašė Dr. J.  
J. Kaškiaučius, puslapių 62, kaina 50c (nėra nuolaidos).

### Pirmoji Pagalba Ligoje ir Nelaimėje

Nurodymai kaip gelbėti susižeidus, apšlobus, staigiai vidu-  
riais apsirgus nėsant galimybės greit gauti daktaro pagal-  
bos. Parduodama daug receptų. Parašė Dr. J. J. Kaškiaučius,  
pusl. 128, kaina \$1.00, DABAR TIK 60c.

Visos aukščiau suminėtoms knygoms gaunamos Laisvės  
knygynė. Kartu su užsakymais prašome prisijusti  
ir pinigus.

## LAISVĖ

110-12 Atlantic Avenue, Richmond Hill, N. Y.

**Šeimynos ilgų metų triūsą ligos pavertė beverčiu**

Apie 35 metai atgal iš Brocktono į Norwood, Mass., persikėlė gyventi jauna šeimyna, Juozas ir Marcelė Krasauskai.

J. Krasauskas, atvykęs iš Lietuvos į Brockton, Mass., dirbo valgomųjų daiktų krautuviu. Todėl, persikėlus gyventi į Norwoodą, nusipirko seną stubele, su maža krautuviu. Kuomet bibznis ten buvo mažas, o Krasauskai čia dar naujokai, tai Krasauskas trumpą laiką dar dirbo dirbtuvėje. Bet, apsipaižinęs kiek su vietos gyventojais, metė dirbtuvės darbą ir pradėjo dirbti savo krautuviu. Ir jiems gerai sekėsi.

Po keleto metų Krasauskai pasistatė gražų mūrinių namą, su moderniška krautuviu. Tokiu būdu pirkėjų turėjo daug. Todėl pačiame name ir aplink viskas buvo įtaisyta gana gražiai. Ir taip per tūlą laiką viskas ėjosi gana gerai. Šeimyna, susidedanti iš dviejų sūnų ir dukterų, išaugo ir sukūrė savo atskiras šeimynas. Tad reikia pasakyti, jog nieko nestigo.

Bet, štai, po kiek laiko J. Krasauskas, dėlėi nežinomų priežasčių, gal ką ir jautė, išsprendavo krautuvi ir pardavė rendaninkui viską, kas toje krautuviu buvo. O pats Krasauskas, susidėjęs su kitu į partnerius, užsideda salūnų Brocktono priemiestyje. Bet ne ilgai ten dirbo. Po apie metų laiko tą salūnų pardavė ir tuoj pradėjo dirbti. Nors ir kreipėsi prie keleto daktarų, bet nieko negelbėjo. Ir taip jis kankinosi per keletą metų.

Krasauskui susirgus ir negalint nieko dirbti, šeimynos įplaukos buvo labai mažos, o išlaidos, dėlėi daktarų ir brangių vaistų, pasidarė gana didelės. Dėlėi to M. Krasauskienė buvo priversta eiti į dirbtuves ieškoti darbo. Bet pagyvenusiai moteriai darba gauti buvo nelengva. Pagaliau gavo darbą skudurinėje, prie karpymo ir atrinkimo senų skudurų. Darbas nešvarus ir dulkėtas, o uždarbis labai menkas. Bet, aplinkybių verčiama, ji ten išdirbo apie porą metų.

Su pradžia šių metų ji pradėjo jaustis negerai. Padirba kiek, tai vėl sirguliuoja. Pagaliau, gegužės 8 d. J. Krasauskas visai suserga ir tampa išvežtas į Norwood Hospital, kur 20 d. gegužės ir mirė.

Su vyro mirėcia, M. Krasauskienėi susidarė nauji rūpesčiai, o prie to ir ji pati nesijautė gerai. Palaidojus vyrą gegužės 23 d., ji skubotai stengėsi, kad su tėvų diena, birželio 19-ta, pastatytų antkapį ant vyro kapo ir pasiųstų į Laisvę jo paveikslą su keletu žodžių jo atminčiai.

Bet, kuomet viskas jau buvo sutarta, pasirodė, kad atskiro vyro paveikslas neturi, todėl tas buvo paliktas ant toliau. Negalint to tuojau padaryti, Krasauskienė siūlė 10 dolerių auką specialiam Laisvės vajui. Bet jai buvo partarta pirma apsimokėti didelės laidotuvių ir ligoninės bilas, o po to jau apsiprėsti su auka. Ir, štai, neužbaigus nel greitųjų reikalų atlikti, tik už 4-rių savaičių po vyro mirties, ji pati birželio 23 d. tampa išvežta į Braintree, Mass., Sanatoriją.

Matome, kaip net ir gražiai įsikūrusios šeimynos į trumpą laiką neliko, galima sakyti, nieko.

Linkėtina M. Krasauskienėi išstvertmės ir pasveikimo. Norwoodiečiams, ypatingai moterims klubietėms, reikia nepamiršti nuvažiuoti ligonę aplankyti.

Lankymo laikas, kaip yra

pranešta per Laisvę, pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais nuo 3 iki 4 val. dieną ir nuo 6:15 iki 7:30 v. vakare.

**Krasauskų draugas**

**Chicagos Žinios**

Mildos klubas — lietuviškas Hollywood

Dailės ir Dramos Klubo Mildos teatre, 3142 S. Hasted St., atsidarė lietuviškas Hollywoodas. Čia atvykęs iš New Yorko filmininkas G. Klimas suorganizavo geriausius jaunus Chicagos teatro, dainų, vaidybos mėgėjus — artistus. Dabar visu smarkumu eina pamokos operetės "Sudrumsta širdis", kuri bus nufilmuota ir rodoma po visas Jungtinių Valstijų lietuvių kolonijas.

Darbas labai svarbus mūsų meninėj veikloj ir vertinimas visuomenės paramos, nes tai bus dokumentas užreduotas ilgiem metam. Dalyviai šioje filmoje pasilieka amžinai gyvais tol, kol filma nebus sunaikinta. O filma gali būti tūkstančius ir tūkstančius metų.

Operetė taipgi bus suvaidinta Mildos teatre už poros mėnesių ir bus kuom pasiūlyta, nes tai grynai lietuviška operetė ir jauni, Amerikoje gimę, lietuviai ir lietuviškas vaidins joje.

**Sužinojės**

**Automobilių pardavėjai organizuoja uniją**

Illinois seimas atmetė bilių, kuris reikalavo, kad sekmadieniais būtų uždaryta automobilių prekyba. Automobilių pardavėjai pradėjo organizuoti savo nepriklausomą uniją, kurios svarbiausias siekis bus išsikvoti šeštadienius ir sekmadienius liuosus nuo darbo. Jie, kaip ir kiti darbininkai, nori pabaigoj savaltės su šeima kur išvažiuoti arba namuose praleisti dieną.

Unija vadinsis: Automobile, Tractor, Trailer, Auto Parts and Auto Accessory Salesmen's Union of Chicago and Vicinity. Mano sutraukti į uniją apie 7,000 nariu. Laikinis prezidentas yra Mr. Howe, 640 Normal Ave.

**Ciceroy areštavo aštuonius pikietininkus**

Prie Western Electric Co's Hawthorne Works, Cermak Rd. ir Cicero Ave., įvyko susirėmimas pikietų su bandančiais eiti į darbą, taipgi su policija ir kitais praeiviais. Ciceroy policija areštavo aštuonis pikietuotojus.

Tool and Dye Makers čia streikuoja jau nuo birželio 16 d. Jų yra 650 iš 20,000 darbininkų. Jie turi savo uniją — Lodge 113, AFL Die and Tool Makers. Susirėmimas įvyko, kada nekurie bandė eiti į dirbtuvę pro pikietus. Policija švaistėsi su savo lazdomis. Vienam streikieriui gerokai apdaužė galvą.

**Baudžia prekyautojus ant šaligatvių**

Brighton Beach srityje darė ablavą tų, kurie pardavinėja prekes ant šaligatvių. Užgrobė jų prekes. Jeigu nori atsiumti, turi pasimokėti pabaudą, kitaip prekių negrąžina. Sako, kad be to jie nepaisydavo nedidelių pabaudėlių, o tūlas net pasimokėti neateidavo.

Policijos Atletiška Lyga sudariusi su grosėnių savininkais ir tos srities unija sutartį, kad atostogomis išmokyklos samdytų jaunuolius laikiniems darbams. Susiderėta jiems mokėti po 75 centus už valandą.

**New Yorko ir**

**AIRUMAI**

**pratimas senovėje ir dabar**

A. JUCYS profesorius, fizikos-matematikos mokslų daktaras

kartų mažesnio už patį atomą teigiamo branduolio ir apie jį skriejančių elektronų

vienodai yra surištos tarp savęs. Viduriniųjų Mendelejevo sistemos elementų atominių branduolių dalelės yra silpniau surištos, negu pirmųjų ir paskutiniųjų.

Kuo branduolio sudėtimosios dalelės yra silpniau surištos, tuo jų potėn-

**Darbininkų laikraštis baigia sukelti fondą**

Angliškas darbininkų laikraštis Daily Worker buvo pašikyręs sukelti šimto tūkstančių dolerių fondą išgyvenimui vidurvasario. Šiomis dienomis skelbė, kad virš \$90,000 jau surinkta, beliko surinkti tik virš \$8,000. Atsišaukė į visus savo prietelius, kad pagelbėtų pilnutinai užbaigti. Sako, kad kožnas doleris yra būtinas laikraščio išsilaikymui.

**Telefonistės sustabdė darbą už vėsintuvą**

Long Branch, N. J., Bell kompanijos 35 darbininkės liepos 19 d. sustabdė darbą šešioms valandoms. Oro temperatūrai įstaigoje pakilus iki 90 laipsnių, pakilo ir jos, 1 valandą išėjo namo. Tačiau į vakarinį šiftą sugrįžo. Spėjama, jog grįžti jas pripašė unija, pažadėjusi, kad jų reikalavimas bus išspręstas derybomis.

Merginos sako, kad karštomis dienomis įstaigoje yra vargana padėtis. Jos pakartotinai prašiusios vėsintuvo, bet firma jų prašymo nepatenkino.

**Siemerų teismas įvyks New Yorke**

Suimtasis už nusinešimą banko pinigų John Siemer be jokių išsisukinėjimų sutiko pasiduoti New Yorko teismui. Jį sulaukė po \$50,000 kaucija, o jo žmona, kuri yra 7 ir pusę mėnesių neščia, po \$5,000 kaucija. Jos tėvai nuvyko į Ohio ją ir jų 3 vaikučius parsivežti namo į New Jersey. Jinai nebus kalinama iki teismo, o gal nebus nei nuteista.

Tardyme Siemeris sakęs, kad jis tai darė ne vien iš reikalo pinigų, bet ir iš pykčio, kad bankas jam nedamokėjo, prie darbo bandė prišti pažadais, kurių nevykdė. Tačiau pinigų ėmęs tik laikinai, tikslu turėti pelno ir pakiau atsisteisti.

**KRISLAI**

(Taša iš pirmo pusl.)

Taipgi būtų klaida manyti, kad Zenevoje koncentruotos geriausios pasaulio valstybinių smegenys. Ne, taip nėra, nes ir be aiškinimo aišku, kad prie Nehru ir Mao Tsetungo Edenas ir Faure yra gan mažiukai žmogeliai.

Kad išrišti pagrindinius pasaulio klausimus, didžiosios Azijos šalys anksčiau ar vėliau turės būti įtrauktos į "Didžiųjų" pasitarimų ratą.

Spauda nuolat nurodinėja, koks didelis skirtumas tarp mirusio J. Stalino ir dabartinio Tarybų Sąjungos Komunistų partijos vado, Nikitos Chruščiovo.

Taip, skirtumas charakteriuose nemenkas. Stalinas buvo santūrus, sveriantis kiekvieną žodį, kalbantis trumpais apvaliais sakiniiais. nelabai linkęs keliauti, mėgstantis tam tikrą formalumą. Chruščiovas, iš kitos pusės, labiau spontaniškas, linkęs daugiau kalbėti, mėgstas keliauti, neformalus.

Bet apsirinka tie, kurie mano, kad Chruščiovas "minkštesnis". Tas buvęs Ukrainos angliakasy, proletaras iš liemens ir stuomens, revoliucijos ir pilietinio karo ugnyje krikštytas, yra kietas kaip titnagas.

**Liepos 24-tą d. Laisvės vajau**



MILDRED STENSLER,

chorvedė ir vadovė kvarteto Aidsietyno, kuris dainuos Laisvės vajuos užbaigtuvėse

**30 darbininkų pagerbė už pagalbą kitiems**

Švaros departamento valdininkai išskyrė 30 to departamento darbininkų specialiam pagerbimui už gyvybės gelbėjimą ir kitokius visuomenel suteiktus pagalbos veiksmus. Jie tai atliko savanoriai, matydami reikalą, nors jų tarnybinės pareigos jiems to neįsako.

Apeigose dalyvavo patsai departamento viršininkas Andrew Mulrain ir Manhattan prezidentas Hulian Jack, taipgi ir majoras Wagneris.



William Powell, Henry Foy siame filme "Mister Roberts", Yorke. Didžiojoje scenoje teatro orkestru, baletu, choru.

**LIEPOS 2**

Brooklyniečiai turės sukelti Laisvei \$10, kimas pačios fondats sunkiausia jis turės būt

**Ši Svarbi S Liberty Au**  
110-06 Atlantic Ave.  
Prasidės 3-čia

Karštame ore susirinkti dalykas, tačiau labai verčia mūs susirink jog mes esam išlaikyti di

**Aidsietyno kvartetas duos gražią programą**

Taipgi bus įdomių pasikalbėjimų Nors ir karštame ore, pašveskite sekmadienį svarbiam apšvietos reikalui, atsilankykite į čią pramogą, išgirskite apie gražias vajuos pasekmes, ir visi bendrai uždėkime antspaudą pilnai pasiektai fondo sumai.

Visi bus pavaisinti gerais užakndžiais.

(BUYAUSKAS)

**LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS**

426 Lafayette St  
Newark 5, N. J.  
Market 2-5172

tomis dienomis.

Bitninko Končians Medus  
KAINA \$1.25 UZ KVORTA

UZ PUSĖ GALIONO \$2.50

Gaunamas  
Laisvės Įstaigoje